

מסורת הש"ס

(א) כלים פכ"ג מ"א ע"ש, (ב) נ"ל והאמוס וכן בכ"מ המוכר כהן בנמ' ובכש"י ובתוס' אימוס כס' ז"ל במ"ס וכן בערוך א"תא אימוס במ"ס ור"א במשנה דכלים א, (ג) שם פכ"ז מ"ד] שבת קמא; ד (ד"ה כד: שבת עה. ע"ז ית. ודף מג:; א, ע' רש"א בח"א, (ו) כס"א: שעתהן זה כחול מחול קיסם של עץ או של כסף שחוצבין בתוכו, (ז) נ"ל מוספתא דכלים כ"ב פ"ג ה"ג, (ח) (ע' תוס' סוכה יב: ד"ה מהו דמימא וכו' מה שהשיגו אפרש"י דהכא, (ט) ויהא דהביא רש"י ממוספתא דזקא ולא מתנחם מפורשם בכלים פכ"ז מ"ד ומייתי לה הש"ס בשבת דף קמא: פלוגתא דר' אליעזר ותכמים ע"ש מנחם ליישנ, (י) [כלים כ"ב פ"ה ה"ב וע"ש, (י"א) [שבת דף סד:; (י"ב) וע"ש תוס' יבמות יג: ד"ה דלמר רתמנא],

גליון הש"ס

רש"י ר"ה לחלוץ תפיליו וכו' דקשרי שבת לאו וכו' תפילין. ע"י מג"א סי' שח ס"ק יא: שם ד"ה משקלות קטנה וכו' לחפזות בקור. ע"ין כ"ב דף פ"ט ע"ב מוספות ד"ה ולא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' דעמו מירשבת ודעת אמו נטרפה:

הגהות מוהר"ב רנשבורג

א רש"י ד"ה ולא חסרתי מרבתי וכו' ולקבל מהם חכמה אלא. מלת אלא נמחק וי"צ ז"ל אפי' ב] בא"ד יתרון חכמתי מהם אפי'. מלת אפילו נמחק וי"צ ז"ל אלא:

לעזי רש"י

פלוט"ה [פליוט"א]. כדור.

מוסף רש"י

אבל אתה למד להבין ולהורות. כלומר להבין מעשיות כמה הם מקולקלים ולהורות לצניץ לא תעשה כך וכך שזה הוא חק הגויס (דברים יח ט) ואז ישנה נבוא שגר לפניך שמצין שהוא מכסף (ושבת עה.).

הדרן עלך ארבע מיתות

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

והא' מילתא דלקיטת קשואין: ר"ע מר' יהושע גמר לה.
בממיה: **קינוף.**
ארבעה עמודים וכילה פרוסה עליהם כדאמר' בסוכה (דף י:.) **לחלוץ ספיליו.**
של אציו ° דקסצר שבת לאו זמן תפילין הוא ואסור להניחן שמא ילא בהן לרשות הרצים: **שדעמו של אצא נטרפה.**
וקרוב הוא למות שאילו היתה דעתו מיושבת היה חולץ תפיליו: **איסור סקילה.**
הדלקת הנר והטמנת חמין ועוסקין בדבר שאינו אלא איסור שבות דמניח תפילין בשבת אין כהן איסור מלאכה ואפילו ילא לרשות הרצים דהא דרך מלבוש הוא ומכשיטין הוא לו בחול: **נרחוק ארבע אמות.**
מפני הנדוי שזרכוהו במחלוקת תנורו של עכנאי בצצא מניעה (דף נט:.) **שלו מהו.**
במה תהא מיתתו: **שלך קשה משלך.**
מפני שלבך פתוח כאולס ואילו שמשתני היית למד תורה הרבה: **נטל.**
ר"א שתי זרועותיו: **שנגללין.**
כשגוללין ספר תורה והכתב מכוסה כך תתעלס ותמכסה תורה שבלבי כשאמות לפי שלא שמשוני ולמדו ממני: **ולא חסרתי מרבתי**

כלכל המלקק מן היס.
לפי חכמתם שהיתה גדולה אין למדיד עולה לחסרם ולקבל מהם חכמה א[אלא מעט כלכל המלקק מן היס.
וכן תלמידי לא חסרוני ולא קבלו מחכמתי לחסר את יתרון חכמתי מהם ב[אפי' כמו שמחסר המכחול בשפופרת כצובל אחד ט:] **ולא חסרתי.**
כלומר לא חסרתים מחכמתם ממנה שהיו מתחילה גדולים יותר ממני וגם עתה גדולים הם ממני לפי שלא למדתי מחכמתם כי אם מעט מהם: **שפופרת.**
קנה שנותנין זה כחול.
קיסם של עץ או של כסף שחוצבין ממחול בתוכו^(א) ומטבצו ככחול ומוציאו: **בזהרם עזה.**
בהלכות מראות נגעים: **בנטיעת קשואים.**
הלכות מיני כשפים שעל ידיהם נתמלא כל השדה קשואים: **אמרו לו הכדור והאימוס וכו'.**
כדור פלוט"ה מחופה עור ומלאה מתוכו למר של איל בדומק וכן אימוס שלהם של עור היה כעין מנגעל וממולא מתוכו שער ופיו תפור וכו' היו עושין המנגעלים כמו שעושין הרענענין שלנו בדפוס של עץ: **הקמיע.**
של עור וממולא מתוכו ותלאהו צלואר לני: **משקולם קטנה.**
כעין אונקיא שעושין מעופרת ומחפין אותה צעור כדי שלא תחסר אצל משקולת גדולה אין דרכה ° לחפזתה צעור: **וזרור המרגלים.**
תופרין המרגלית צעור ותולין אותו צלואר בזהמה לרפואה: **מהו.**
לפי שנחלקו צאלו רבי

כנכל המלקק מן היס.
לפי חכמתם שהיתה גדולה אין למדיד עולה לחסרם ולקבל מהם חכמה א[אלא מעט כלכל המלקק מן היס.
וכן תלמידי לא חסרוני ולא קבלו מחכמתי לחסר את יתרון חכמתי מהם ב[אפי' כמו שמחסר המכחול בשפופרת כצובל אחד ט:] **ולא חסרתי.**
כלומר לא חסרתים מחכמתם ממנה שהיו מתחילה גדולים יותר ממני וגם עתה גדולים הם ממני לפי שלא למדתי מחכמתם כי אם מעט מהם: **שפופרת.**
קנה שנותנין זה כחול.
קיסם של עץ או של כסף שחוצבין ממחול בתוכו^(א) ומטבצו ככחול ומוציאו: **בזהרם עזה.**
בהלכות מראות נגעים: **בנטיעת קשואים.**
הלכות מיני כשפים שעל ידיהם נתמלא כל השדה קשואים: **אמרו לו הכדור והאימוס וכו'.**
כדור פלוט"ה מחופה עור ומלאה מתוכו למר של איל בדומק וכן אימוס שלהם של עור היה כעין מנגעל וממולא מתוכו שער ופיו תפור וכו' היו עושין המנגעלים כמו שעושין הרענענין שלנו בדפוס של עץ: **הקמיע.**
של עור וממולא מתוכו ותלאהו צלואר לני: **משקולם קטנה.**
כעין אונקיא שעושין מעופרת ומחפין אותה צעור כדי שלא תחסר אצל משקולת גדולה אין דרכה ° לחפזתה צעור: **וזרור המרגלים.**
תופרין המרגלית צעור ותולין אותו צלואר בזהמה לרפואה: **מהו.**
לפי שנחלקו צאלו רבי

כשפים שעל ידיהם נתמלא כל השדה קשואים: אמרו לו הכדור והאימוס וכו'.
כדור פלוט"ה מחופה עור ומלאה מתוכו למר של איל בדומק וכן אימוס שלהם של עור היה כעין מנגעל וממולא מתוכו שער ופיו תפור וכו' היו עושין המנגעלים כמו שעושין הרענענין שלנו בדפוס של עץ: **הקמיע.**
של עור וממולא מתוכו ותלאהו צלואר לני: **משקולם קטנה.**
כעין אונקיא שעושין מעופרת ומחפין אותה צעור כדי שלא תחסר אצל משקולת גדולה אין דרכה ° לחפזתה צעור: **וזרור המרגלים.**
תופרין המרגלית צעור ותולין אותו צלואר בזהמה לרפואה: **מהו.**
לפי שנחלקו צאלו רבי

אליעזר וחכמים בסדר טהרות (כלים פכ"א.)^(א) וחכמים אומרים אינן מקבלין טומאה לפי שכלי עור אין מקבל טומאה אלא אם כן יש לו בית קיבול דהא איתקש לשק והני הואיל וקבולן נעשים למלאותן מלוי בתוכו עולמית לא שמה קבול י ורבי אליעזר אומר מקבל טומאה דבית קיבול העשוי למלאות שמה קבול ועוד נחלקו כדכור ובאימוס שנקרעו ונראה חלל שלהם דמודו רבנן דמקבלי טומאה דהא איכא בית קיבול ופליגי לענין טבילה שחכ"א מה שבתוכו חוץ ור' אליעזר אומר מה שבתוכו אינו חוץ דכולי חד כלי הוא ובשעת פטירתו היו רוצין לידע אם חזר צו ושאלוהו מה אתה אומר צאותן שני המחלוקות אמר להם טמאים אפילו שלמים והטומאה נוגעת מבחוץ: **ועהרתן כמה** **סאן.** כלומר אם נקרעו שחכמים מודים שמקבלין טומאה וחלוקין עלי לומר שהמלוי חוץ ועומד אני בדברי שהמלוי אינו חוץ שמטבילין כמות שהן: **מנעל שעל גבי אימוס מהו.** שאף צו נחלקו בתוספתא^(א) דטהרות^(א) חכמים אומרין הואיל ואינו מחוסר מלאכה הנריכה אומן שהדיוט יכול לסלקו מעל האימוס כבר שם כלי עליו ועמא ור"א מטרה שעדיין לא נגמרה מלאכתו: **הותר הנדר.** שזרכוהו: **צין קפרי ללוד.** שהיו נושאין את מטתו מקסרי ללוד: **פסח עליו צשורה.** שהיו עושין שזרה סביבות המטה להספד: **הרבה מעוט יש לי.** להחליף: **ואין לי שולחני להרלווסן.** כלומר הרבה שאלות יש לי לשאלו ואין למי לשאלו: **היכי עבדי.** רבי אליעזר הכי שעשה מעשה בנטיעת קשואין: **להסלמ.** בזה ר"ע הוא דעבד ר' אליעזר:

אליעזר וחכמים בסדר טהרות (כלים פכ"א.)^(א) וחכמים אומרים אינן מקבלין טומאה לפי שכלי עור אין מקבל טומאה אלא אם כן יש לו בית קיבול דהא איתקש לשק והני הואיל וקבולן נעשים למלאותן מלוי בתוכו עולמית לא שמה קבול י ורבי אליעזר אומר מקבל טומאה דבית קיבול העשוי למלאות שמה קבול ועוד נחלקו כדכור ובאימוס שנקרעו ונראה חלל שלהם דמודו רבנן דמקבלי טומאה דהא איכא בית קיבול ופליגי לענין טבילה שחכ"א מה שבתוכו חוץ ור' אליעזר אומר מה שבתוכו אינו חוץ דכולי חד כלי הוא ובשעת פטירתו היו רוצין לידע אם חזר צו ושאלוהו מה אתה אומר צאותן שני המחלוקות אמר להם טמאים אפילו שלמים והטומאה נוגעת מבחוץ: **ועהרתן כמה** **סאן.** כלומר אם נקרעו שחכמים מודים שמקבלין טומאה וחלוקין עלי לומר שהמלוי חוץ ועומד אני בדברי שהמלוי אינו חוץ שמטבילין כמות שהן: **מנעל שעל גבי אימוס מהו.** שאף צו נחלקו בתוספתא^(א) דטהרות^(א) חכמים אומרין הואיל ואינו מחוסר מלאכה הנריכה אומן שהדיוט יכול לסלקו מעל האימוס כבר שם כלי עליו ועמא ור"א מטרה שעדיין לא נגמרה מלאכתו: **הותר הנדר.** שזרכוהו: **צין קפרי ללוד.** שהיו נושאין את מטתו מקסרי ללוד: **פסח עליו צשורה.** שהיו עושין שזרה סביבות המטה להספד: **הרבה מעוט יש לי.** להחליף: **ואין לי שולחני להרלווסן.** כלומר הרבה שאלות יש לי לשאלו ואין למי לשאלו: **היכי עבדי.** רבי אליעזר הכי שעשה מעשה בנטיעת קשואין: **להסלמ.** בזה ר"ע הוא דעבד ר' אליעזר:

הדרן עלך ארבע מיתות

סח.

תורה אור

- ↑ ואלישע ראה יהוא מצנע אבי אבי רכב ישראל ופרשיו ולא ראהו עוד ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים: מלכים ב ב יב
- ↑ בי אתה בא אל הארץ אשר יי אליהך נתן לך לא תלמד לעשות כחוצעבת הגוים ההם: דברים יח ט

רַחֲלֻיִן תְּפִיִּצִין. פ"ה של ר' אליעזר אע"ג דלא היה ר"א זו ממקום אחד קרי ליה איסור שבות דכל ט' שאסרו חכמים ללאת צו לרשות הרצים אסור ללאת צו לחצר וה"ה אפי' יושב במקום אי' אסור: **היאך מניחין איסור סקי"ח.** משמע דמדליקין ואחר כך חוללין וקשה דצפרק כמה מדליקין (שם דף לה: ושם) משמע איפכא דתניא שלישיית להדליק את הנר דברי רבי נתן ר' יהודה אומר שלישיית לחלוץ תפילין ופ"ה הם ומדליק צרביעית ואין לומר ומדליק בשניה מדקאמר הם בתר הכי שניה להדליק כמאן לא כר' נתן ולא כרבי יהודה הנשיא וגם אין לומר שמדליק בשלישית וה"ק שלישיית אף לחלוץ תפילין ולעולם מדליק צרישא מדקאמר הם שלישיית להדליק ומוקי לה כרבי נתן ולא כרבי יהודה הנשיא ועוד קשה אטו הורקנוס לא ידע מנהגו וי"ל דודאי תפילין צרישא אלא שצאותה שעה אחרו להדליק מפני שהיו טרודין בחוליו ולכן היה גוער צו: **ומההרתן במה** שהן. פ"ה דנחלקו לענין טבילה צנקרעו אי חוץ מה שבתוכו או לא ובהדיא לא אשכחן פלוגתא אלא צפ' כ"ג דכלים תנן כדכור והאימוס והקמיע ותפילין שנקרעו הנוגע בהן טמא כמה שבתוכו טהור אלמא אין תוכו חשוב חיבור ותניא בתוספתא ר' יהושע צ"ק אומר משום ר' אליעזר אף מטבילין כמו שהן אלמא מדלא חיין בטבילה ש"מ דהוי חיבור: **ה"ה מכה בבשרו.** ומשום שרט לנפש (ויקרא יט) ליכא דמשום מורה קפציד כלאמר הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרלוות^(א):

הדרן עלך ארבע מיתות

קשואין אמרתי דבר אחד נתמלאה כל השדה קשואין אמר לי רבי למדתי נטיעתן למדני עקירתן אמרתי דבר אחד נתקבצו כולן למקום אחד אמרו לו ^(א)הכדור ^(ב)והאמוס והקמיע וצרור המרגליות ומשקולת קטנה מהו אמר להן הן טמאין ומהרתן במה שהן ^(ג)מנעל שעל גבי האמוס מהו אמר להן הוא טהור ויצאה נשמתו במהרה עמד רבי יהושע על רגליו ואמר הותר הנדר הותר הנדר למוצאי שבת פגע בו רבי עקיבא מן קיסרי ללוד היה מכה בבשרו עד שדמו שותת לארץ פתח עליו בשורה ואמר יאבי אבי רכב ישראל ופרשיו הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרצותן אלמא מרבי אליעזר גמרה מרבי אליעזר ולא סברה הדר גמרה מרבי יהושע ואסברה ניהליה היכי עביד הכי והאנן תנן העושה מעשה חייב להתלמד שאני ^(ד)דאמר מר ^(ה)לא תלמד לעשות לעשות אי אתה למד אבל אתה למד להבין ולהורות:

הדרן עלך ארבע מיתות

אליעזר וחכמים בסדר טומאה (כלים פכ"א.)^(א) וחכמים אומרים אינן מקבלין טומאה לפי שכלי עור אין מקבל טומאה אלא אם כן יש לו בית קיבול דהא איתקש לשק והני הואיל וקבולן נעשים למלאותן מלוי בתוכו עולמית לא שמה קבול י ורבי אליעזר אומר מקבל טומאה דבית קיבול העשוי למלאות שמה קבול ועוד נחלקו כדכור ובאימוס שנקרעו ונראה חלל שלהם דמודו רבנן דמקבלי טומאה דהא איכא בית קיבול ופליגי לענין טבילה שחכ"א מה שבתוכו חוץ ור' אליעזר אומר מה שבתוכו אינו חוץ דכולי חד כלי הוא ובשעת פטירתו היו רוצין לידע אם חזר צו ושאלוהו מה אתה אומר צאותן שני המחלוקות אמר להם טמאים אפילו שלמים והטומאה נוגעת מבחוץ: **ועהרתן כמה** **סאן.** כלומר אם נקרעו שחכמים מודים שמקבלין טומאה וחלוקין עלי לומר שהמלוי חוץ ועומד אני בדברי שהמלוי אינו חוץ שמטבילין כמות שהן: **מנעל שעל גבי אימוס מהו.** שאף צו נחלקו בתוספתא^(א) דטהרות^(א) חכמים אומרין הואיל ואינו מחוסר מלאכה הנריכה אומן שהדיוט יכול לסלקו מעל האימוס כבר שם כלי עליו ועמא ור"א מטרה שעדיין לא נגמרה מלאכתו: **הותר הנדר.** שזרכוהו: **צין קפרי ללוד.** שהיו נושאין את מטתו מקסרי ללוד: **פסח עליו צשורה.** שהיו עושין שזרה סביבות המטה להספד: **הרבה מעוט יש לי.** להחליף: **ואין לי שולחני להרלווסן.** כלומר הרבה שאלות יש לי לשאלו ואין למי לשאלו: **היכי עבדי.** רבי אליעזר הכי שעשה מעשה בנטיעת קשואין: **להסלמ.** בזה ר"ע הוא דעבד ר' אליעזר: